

De meerpartijenovereenkomst in een modern verbintenissenrecht: over bepaalde vertegenwoordiging en de vertegenwoordiger van obligatiehouders

SANDER VAN LOOCK

Advocaat aan de balie te Brussel

Vrijwillig wetenschappelijk medewerker, Instituut voor Verbintenissenrecht
(KULeuven)

Assistent aan de Centre de droit privé (Université Saint-Louis Bruxelles)

“De meerpartijenovereenkomst geniet in de civielrechtelijke literatuur ongeveer dezelfde status, die in families van adellijken bloede ten deel valt aan een mislukte nakomeling: men weet dat hij er is, men vermeldt hem, wanneer men moet, men heeft een ongemakkelijk gevoel, wanneer men aan hem denkt, en men vermijdt zoveel als mogelijk om zich met hem bezig te houden” (1).

(1) Vrije vertaling van: “*Der mehrseitige Vertrag genießt in der zivilrechtlichen Literatur ungefähr den Stellenwert, der in Familien edleren Geblüts einem missratenen Sprössling zuteil wird: Man weiß, dass es ihn gibt, man erwähnt ihn, wenn man muss, man hat ein ungutes Gefühl, wenn man an ihn denkt, und man vermeidet es, sich mit ihm zu beschäftigen, soweit man kann.*” (M. ZWANZGER, *Der mehrseitige Vertrag*, Tübingen, Mohr Siebeck, 2013, 1).

INLEIDING

1. De keuze om deze bijdrage aan de meerpartijenovereenkomst te wijden, was snel gemaakt. De eerste maal dat ik de gevierde mocht ontmoeten, was immers tijdens zijn publieke les voor de *Collège Belgique* over “*Les contrats multipartites en droit positif belge*” in oktober 2012 (2). Paul Alain Foriers is immers één van de weinige Belgische rechtsgeleerden die zich op diepgaande wijze gewaagd heeft aan het uitdagende onderzoek van de meerpartijenovereenkomst. Zoals hij in één van zijn bijdragen zelf schrijft: “*L’exercice peut paraître difficile ou risqué, mais c’est là tout l’intérêt de la question*” (3).

2. De vaststelling blijft immers dat de meerpartijenovereenkomst in de Belgische doctrine nog steeds geen prominente plaats inneemt. Tot die conclusie kwam Dirix reeds in het begin van de jaren tachtig in zijn preadvies voor de jaarvergadering van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht in Nederland en België, niettegenstaande de praktische relevantie van dergelijke overeenkomsten (4). Hoewel de deelnemers aan die vergadering toen de wens uitdrukten om in de doctrine meer aandacht te besteden aan meerpartijenovereenkomsten (5), is die ambitie nooit echt volledig gerealiseerd. Het is slechts sinds het laatste decennium, met name door publicaties van Ilse Samoy en Paul Alain Foriers, dat de meerpartijenovereenkomst een hernieuwde interesse in het Belgische

(2) Gepubliceerd als: P. A. FORIERS, “Les contrats multipartites en droit positif belge”, *Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques* 2012, 149-191.

(3) P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites en droit positif belge” in M. DUPONT, Fr. GLANSDORFF en E. VAN DEN HAUTE (eds), *L’entreprise et ses partenaires commerciaux. Aspects de droit contractuel*, Limal, Anthemis, 2015, (167) 206, nr. 63.

(4) E. DIRIX, “De meerpartijenovereenkomst”, *TPR* 1983, (757) 757, nr. 1. Zie ook: E. DIRIX, “Meer-partijen-overeenkomsten”, *RW* 1981-82, (1586) 1585, nr. 1; E. DIRIX, “De oorzaak in een drie-partijen-verhouding” (noot onder Cass. 25 november 1982), *RW* 1984-85, (1439) 1440-1442; R. KRUTHOF, H. BOCKEN, F. DE LY en B. DE TEMMERMAN, “Overzicht van rechtspraak (1981-1992). Verbintenissen”, *TPR* 1994, (171) 241-243, nr. 46. Zie voor het Nederlandse preadvies: L. HARDENBERG, “De meerpartijenovereenkomst”, *TPR* 1983, 795-837.

(5) A. VAN OEVELEN, “Verslag afdeling privaatrecht van de jaarvergadering van de Vereniging voor de vergelijking van het recht in België en Nederland”, *RW* 1983-84, (1851) 1855, nr. 11.

recht geniet(6). In de woorden van de gevierde: “*Les contrats multipartites sont à la mode*”(7).

3. Een bijzondere studie naar de meerpartijenovereenkomst dringt zich namelijk op, aangezien het gemeen verbintenissenrecht op maat gesneden is van overeenkomsten gesloten tussen twee partijen(8). Het verbintenissenrecht heeft zich steeds in het licht van een tweepartijenovereenkomst ontwikkeld en biedt daarom geen pasklare antwoorden op de vragen die de diversiteit en de complexiteit van meerpartijenovereenkomsten oproepen. Meerpartijenovereenkomsten brengen immers specifieke moeilijkheden met zich mee, die zich bij een overeenkomst tussen twee partijen niet of op een andere manier voordoen(9).

4. Eén van die moeilijkheden betreft de coördinatie van de meerpartijenovereenkomst. Zeker bij meerpartijenovereenkomsten met een groot aantal partijen met gelijklopende belangen, kan het praktisch noodzakelijk zijn om de uitoefening van hun rechten te laten coördineren door een leidende partij(10).

(6) Cass. 17 oktober 2008, *Pas.* 2008, 2270, *RW* 2008-09, 1640, *TBBR* 2011, 232, noot I. SAMOY en A. MAES en *TBO* 2008, 218; Rb. Hasselt 13 augustus 2010, *TBBR* 2012, 502, noot T. TANGHE. Zie met name: I. SAMOY en P. WÉRY (eds), *Meerpartijenovereenkomsten*, Brugge, die Keure, 2013, 299 p. en I. SAMOY en B. LAMBRECHT (eds), *Consortium Agreements for Research Projects*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 382 p. Zie verder: P. A. FORIERS, “Les contrats multipartites en droit positif belge”, *op. cit.*, 149-191; P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites en droit positif belge”, *op. cit.*, 2015, 167-206; P. A. FORIERS, “Aspects du contrat de société (réflexions autour d’une réforme)”, in *In het vennootschapsbelang. Liber Amicorum Herman Braeckmans*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 177-192; I. SAMOY, “Pijnpunten bij het opstellen van consortium- en andere overeenkomsten met meer dan twee partijen”, in S. STIJNS (ed.), *Themis Verbintenissenrecht*, Brugge, die Keure, 2007, 51-70; I. SAMOY, “Le caméléon du droit des obligations: le contrat multipartite. Questions théoriques et pratiques concernant la conclusion des contrats à multiples parties”, in P. WÉRY (ed.), *Droits des obligations: développements récents et pistes nouvelles*, Limal, Anthémis, 2007, 7-36; I. SAMOY, “La dissolution des contrats multipartites”, in J.-F. GERMAIN (ed.), *Questions spéciales en droit des contrats*, Brussel, Larcier, 2010, 195-216; I. SAMOY en A. MAES, “De ontbinding van meerpartijenovereenkomst na het cassatiearrest van 17 oktober 2008” (noot onder Cass. 17 oktober 2008), *TBBR* 2011, 189-199; I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *TPR* 2012, 1109-1138; I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De toepassing van het klassieke verbintenissenrecht op de meerpartijenovereenkomst vanuit Belgisch perspectief”, in *De meerpartijenovereenkomst*, Deventer, Kluwer, 2015, 161-183. De meerpartijenovereenkomst vindt langzaam haar plaats in de recente handboeken verbintenissenrecht: S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, I, Brugge, die Keure, 2005, 16, nr. 21; W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2006, 64-65 en P. WÉRY, *Droit des obligations*, Brussel, Larcier, 2011, 65-67, nr. 43 en 638-639, nr. 679.

(7) P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites en droit positif belge”, *op. cit.*, (167) 167, nr. 1.

(8) E. DIRIX, “De meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (757) 757, nr. 1; I. SAMOY, “Pijnpunten bij het opstellen van consortium- en andere overeenkomsten met meer dan twee partijen”, *op. cit.*, (51) 51, nr. 2.

(9) E. DIRIX, “De meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (757) 757, nr. 1; R. KRUIJTHOF e.a., “Overzicht van rechtspraak (1981-1992). Verbintenissen”, *op. cit.*, (171) 241, nr. 46; I. SAMOY en A. MAES, “De ontbinding van meerpartijenovereenkomst na het cassatiearrest van 17 oktober 2008”, *op. cit.*, (189) 190, nr. 1; W. VAN GERVEN en S. COVEMAKER, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2006, 65; P. WÉRY, *Droit des obligations*, *op. cit.*, 67, nr. 43.

(10) P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites en droit positif belge”, *op. cit.*, (167) 185, nr. 29; I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1111 en 1118.

5. De vraag rijst evenwel naar de gepaste kwalificatie van die leidende partij. In deze bijdrage wordt eerst dieper ingegaan op een mogelijke kwalificatie van de leidende partij als bepaalbare vertegenwoordiger (I). Daarna wordt onderzocht hoe die figuur recent erkenning gevonden heeft in het Belgische recht in het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen (II).

I. COÖRDINATIE VAN DE MEERPARTIJENOVEREENKOMST DOOR EEN LEIDENDE PARTIJ

A. Coördinatie

6. Traditioneel maakt men een onderscheid tussen drie vormen van meerpartijenovereenkomsten: de symmetrische (of bilaterale), de asymmetrische (of complexe) meerpartijenovereenkomst en de samenwerkingsovereenkomst⁽¹¹⁾. Er is sprake van een “symmetrische meerpartijenovereenkomst”, wanneer de overeenkomst slechts een unieke rechtsband tot stand brengt met aan elke zijde één of meerdere schuldenaren en/of schuldeisers die een gelijke positie innemen of met gelijkgerichte belangen tussenkomen. Bij de *asymmetrische meerpartijenovereenkomst* neemt elke partij een eigen juridische positie in zonder dat het mogelijk is de partijen in twee groepen in te delen. Er treden meer dan twee groepen van partijen met tegengestelde of althans andersgerichte belangen op. Bij een *samenwerkingsovereenkomst* gaat elke partij weliswaar een onderscheiden verbintenis aan, maar zijn alle verbintenissen samen gericht op de realisatie van een gemeenschappelijk project.

7. Vooral bij symmetrische meerpartijenovereenkomsten en samenwerkingsovereenkomsten kan de noodzaak ontstaan om een leidende partij als coördinator aan te stellen. In die meerpartijenovereenkomsten is er namelijk een groep van partijen met gelijklopende belangen, of hebben alle betrokken partijen gelijklopende belangen naar aanleiding van het gemeenschappelijk project⁽¹²⁾.

(11) E. DIRIX, “De meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (757) 763-768, nrs. 9-12; P. A. FORIERS, “Les contrats multipartites en droit positif belge”, *Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques* 2012, (149) 151-152; I. SAMOY, “Pijnpunten bij het opstellen van consortium- en andere overeenkomsten met meer dan twee partijen”, in S. STIJNS (ed.), *Themis Verbintenissenrecht*, Brugge, die Keure, 2007, (51) 57-58, nrs. 18-22; W. VAN GERVEN en S. COVEMAKER, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2006, 64-65; P. WÉRY, “Introduction”, in I. SAMOY en P. WÉRY (eds), *Meerpartijenovereenkomsten*, Brugge, die Keure, 2012, (VII) XI-XII, nr. 6.

(12) P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites en droit positif belge”, in *L’entreprise et ses partenaires commerciaux. Aspects de droit contractuel*, Limal, Anthemis, 2015, (167) 185, nr. 29.

8. Door het aanstellen van een leidende partij kunnen die partijen hun rechten op een meer efficiënte wijze laten beheren en kan men proberen te vermijden dat één van hen “*cavalier seul*” zou spelen ten koste van de anderen. Verder laat dit toe om het beheer van de contractuele positie tot op zekere hoogte uit te besteden aan een professionele leidende partij (13).

9. Een frequent voorbeeld is de (zekerheids)agent bij gesyndiceerde kredieten. Dat zijn kredieten waarbij twee of meer kredietgevers gezamenlijk een krediet verschaffen aan een kredietnemer en iedere kredietgever een bepaald deel van het krediet ter beschikking stelt (14). In de kredietovereenkomst stellen de kredietgevers doorgaans een agent aan die onder meer belast wordt met de centralisatie van het informatieverkeer en de geldstromen tussen de kredietgevers en de kredietnemer. Wanneer het krediet verzekerd wordt door zekerheidsrechten, wordt een zekerheidsagent aangesteld die verantwoordelijk is voor de vestiging, het beheer en de uitwinning van de zekerheidsrechten voor rekening van de kredietgevers (15).

B. Problematisch karakter kenbaarheidsvereiste

10. In verschillende meerpartijenovereenkomsten kan het echter noodzakelijk zijn dat de leidende partij optreedt en rechtshandelingen stelt voor rekening van een groep van partijen, zonder hen individueel te benoemen. Dat kan het geval zijn, wanneer hun identiteit niet gekend is of wanneer dat de gewenste flexibiliteit zou verhinderen. Dat is met name het geval bij gesyndiceerde kredieten of (verzekerde) obligatieleningen (16). Bij de vestiging en registratie van zekerheidsrechten is immers

(13) I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1118, nr. 12.

(14) H. BRAECKMANS, *Juridische aspecten van consortiumkredieten in eurodeviezen*, Antwerpen, Maklu, 1985, 166, nr. 224; I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1116, nr. 8.

(15) I. PEETERS en K. CHRISTIAENS, “De Wet Financiële Zekerheden. Een stap te ver of de aanloop naar een totaal vernieuwd zekerhedenrecht”, *TBH* 2016, (170) 205, nr. 144; V. SAGAERT en H. SEELDRAYERS, “De Wet Financiële Zekerheden”, *RW* 2004-05, (1521) 1527, nr. 20; I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1116, nr. 8; S. VAN LOOCK, “De security agent in de nieuwe Pandwet” in M.E. STORME (ed.), *Roerende zekerheden na de Pandwet*, Antwerpen, Intersentia, 2017, (337) 339, nr. 4.

(16) Traditioneel beschouwt men een obligatielening weliswaar niet als meerpartijenovereenkomst, maar als een bundeling van bilaterale leningen tussen de emitent en de individuele obligatiehouder. Zie: D. BRULOOT en K. MARESCAU, “Algemene kenmerken, classificatie en IPR”, in D. BRULOOT en K. MARESCAU (eds), *De obligatielening*, Antwerpen, Intersentia, 2017, (9) 20, nr. 44. In bepaalde rechtsleer wordt evenwel een

de identiteit van alle individuele schuldeisers niet steeds gekend. Bovendien zouden een vestiging en registratie ten name van iedere individuele schuldeiser bijkomende formaliteiten vereisen bij het toe- en uitreden van een partij (17).

11. In het Belgische recht staat de traditioneel strenge invulling van het kenbaarheidsvereiste (*contemplatio domini*) er evenwel aan in de weg dat een vertegenwoordiger rechtshandelingen stelt met een derde zonder diens opdrachtgever(s) te benoemen. In principe kan een vertegenwoordiger namelijk slechts de vertegenwoordigde rechtstreeks binden en rechtstreeks rechten doen verlenen, wanneer die optreedt in naam van de vertegenwoordigde. Alleen in dat geval vermijdt de vertegenwoordiger persoonlijk gebonden te zijn tot de transactie die hij sluit, aangezien de vertegenwoordigde geacht wordt zelf te hebben gehandeld (*Qui mandat ipse fecisse videtur*) (18). Optreden “in naam van” betekent in die zin dat de vertegenwoordiger het bestaan en de identiteit van de vertegenwoordigde kenbaar moet maken bij het stellen van een rechtshandeling, ter bescherming van de derde die het recht heeft te weten wie zijn wederpartij wordt (19). Concreet betekent dit dat de leidende partij bij elke transactie die zij wil sluiten voor rekening van de andere partijen aan de meerpartijenovereenkomst, elke partij afzonderlijk bij naam zou moeten vermelden en identificeren (20).

12. Het kenbaarheidsvereiste strekt tot bescherming van de derde-partij met wie de vertegenwoordiger handelt. De derde-partij moet immers weten wie zijn medecontract is om onder meer diens persoon en

kwalificatie als meerpartijenovereenkomst gehanteerd, met name wanneer de uitgiftevoorwaarden in een mechanisme van meerderheidsbeslissingen voorzien: J. PRINSEN, *Converteerbare obligaties*, Deventer, Kluwer, 2004, 16-17.

(17) I. PEETERS en K. CHRISTIAENS, “De Wet Financiële Zekerheden. Een stap te ver of de aanloop naar een totaal vernieuwd zekerhedenrecht”, *op. cit.*, (170) 205, nr. 144; V. SAGAERT en H. SEELDRAEYERS, “De Wet Financiële Zekerheden”, *op. cit.*, (1521) 1527, nr. 20; I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1131-1132, nr. 30; S. VAN LOOCK, “De security agent in de nieuwe Pandwet”, *op. cit.*, (337) 339, nr. 4.

(18) H. DE PAGE en R. DEKKERS, *Traité élémentaire de droit civil belge*, V, Brussel, Bruylant, 1975, 437-438, nr. 440; A. KLUYSKENS, *Beginselen van het Burgerlijk Recht*, IV, Antwerpen, Standaard, 1952, 645, nr. 526; F. LAURENT, *Principes de droit civil français*, XXVIII, Brussel, Bruylant, 1877, 51-52, nr. 50; B. TILLEMANS, *Lastgeving in APR*, Deurne, Kluwer, 1997, 171, nr. 342; P. WÉRY, *Droit des contrats. Le mandat*, Brussel, Larcier, 2019, 255-256, nr. 197.

(19) I. SAMOY, *Middellijke vertegenwoordiging*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 44, nr. 52; H. SCHOORDIJK, “Het ‘op naam vereiste’ bij de vertegenwoordiging honderd jaar na Schlossmann”, *TPR* 2000, (1069) 1070 e.v.; B. TILLEMANS, E. DURSIN, E. TERRYIN, C. HEEB en P. NAEYAERT, “Overzicht van rechtspraak – Bijzondere overeenkomsten: tussenpersonen (1999-2009)”, *TPR* 2010, (589) 694, nr. 113; P. WÉRY, *Droit des contrats. Le mandat*, *op. cit.*, 165, nr. 102.

(20) I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1122-1123, nr. 20.

kredietwaardigheid te kunnen beoordelen(21). Bovendien zou de vrije keuze van contractpartij als uitvloeisel van de privaatautonomie ondergraven kunnen worden, wanneer men zonder het te weten geconfronteerd zou kunnen worden met een andere persoon als contractpartij (22).

C. Bepaalbare vertegenwoordiging

13. Gelet op de grondslag van het kenbaarheidsvereiste kan men evenwel argumenteren dat het niet steeds strikt dient te worden toegepast. Nu het kenbaarheidsvereiste in eerste instantie strekt tot bescherming van private belangen, is het voor partijen immers mogelijk om over erover te beschikken en moeten ze er ook afstand van kunnen doen (23).

14. Dat betekent dat de derde-partij, wanneer hij handelt met een vertegenwoordiger, afstand kan doen van de kennis van de identiteit van de vertegenwoordigde(n). Het is de zaak van die derde-partij of hij zich met die onzekerheid met betrekking tot de persoon van de vertegenwoordigde(n) wil inlaten. In dat geval staat het gebrek aan die kennis de uitwerking van vertegenwoordiging evenwel niet in de weg. De rechtshandeling kan namelijk onmiddellijk tussen de derde-partij en de vertegenwoordigde(n) tot stand komen (24). Het gaat met andere woorden nog steeds om een vorm van onmiddellijke vertegenwoordiging en niet om middellijke vertegenwoordiging. De vertegenwoordiger treedt op voor rekening van de vertegenwoordigden, maar zonder hun identiteit bekend te maken.

15. Zoals reeds voorgesteld in eerdere publicaties, zou men die vorm van vertegenwoordiging “bepaalbare vertegenwoordiging” kunnen noemen. De vertegenwoordiger treedt namelijk openlijk op voor een groep van vertegenwoordigden die weliswaar niet bepaald zijn, maar wel bepaalbaar (25). Hoewel de vertegenwoordigden niet *nominatim* worden vermeld, is het mogelijk om hen te bepalen, wanneer dat vereist zou zijn.

(21) G. OHR, “Zur Dogmatik des Handelns unter fremdem Namen”, *AcP* 1952-53, (216) 222-223; I. SAMOY, *Middellijke vertegenwoordiging*, *op. cit.*, 45, nr. 53; P. VAN SCHILFGARDE, *Toerekening van rechtshandelingen*, Deventer, Kluwer, 1969, 95, nr. 6.

(22) D. MOSER, *Die Offenkundigkeit der Stellvertretung*, Tübingen, Mohr Siebeck, 2010, 55.

(23) België: I. SAMOY, *Middellijke vertegenwoordiging*, *op. cit.*, 637, nr. 1002. Zie voor Duitsland: K. MÜLLER, “Das Geschäft für den, den es angeht”, *JZ* 1982, (777) 779; C. SCHUBERT, “§ 164 BGB”, in *Münchener Kommentar*, München, Beck, 2015, nr. 107.

(24) I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1130, nr. 30; I. SAMOY, *Middellijke vertegenwoordiging*, *op. cit.*, 648-649, nr. 1023.

(25) I. SAMOY en S. VAN LOOCK, “De rol van de leidende partij in het kader van een meerpartijenovereenkomst”, *op. cit.*, (1109) 1130, nr. 30.

16. In één van zijn bijdragen over de meerpartijenovereenkomst aanvaardt Paul Alain Foriers de bepaalbare vertegenwoordiging als toepassing van onmiddellijke vertegenwoordiging: *“Rien n’empêche le cocontractant d’un représentant, qui n’indique pas d’emblée l’identité de son mandant, d’accepter le risque d’une représentation parfaite”*. De gevierde concludeert dat *“la représentation définissable paraît donc parfaitement s’intégrer au droit positif”* (26).

II. WETTELIJKE TOEPASSING VAN BEPAALBARE VERTEGENWOORDIGER: VERTEGENWOORDIGER VAN OBLIGATIEHOUDERS

17. De recente modernisering van het rechtspersonenrecht heeft geleid tot een interessante wettelijke toepassing van de figuur van de bepaalbare vertegenwoordiging in het kader van de vertegenwoordiging van obligatiehouders. Vooraleer dieper in te gaan op die regeling, is het interessant om even een blik op de geschiedenis te werpen.

A. Proloog

18. Reeds in de negentiende eeuw werd de noodzaak gevoeld om een groep te laten vertegenwoordigen door een leidende partij, zonder de individuele leden van die groep te benoemen. Dat was met name het geval bij de emissie van (hypotheaire) obligaties, *i.e.* obligaties waarvan de terugbetaling verzekerd wordt door een hypotheek. In de praktijk wenste men die hypotheek reeds te vestigen en te registreren voor de emissie ervan. Daarbij werd evenwel op verschillende problemen gestoten. De vestiging van een hypotheek vereist namelijk een overeenkomst tussen de hypotheekgever en de hypotheeknemer(s) (27). Daarnaast moet de hypotheek in de hypotheaire registers worden ingeschreven met onder meer vermelding van de hypotheaire schuldeiser (art. 83 Hypotheekwet en oud

(26) P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites en droit positif belge”, *op. cit.*, (167) 186, nr. 32 en 188, nr. 35.

(27) G. BAUDRY-LACANTINERIE en P. DE LOYNES, *Traité théorique et pratique de droit civil*, XXVI, Parijs, Larose et Tenin, 1906, 391, nr. 1279; K. BYTTEBIER, *Voorrechten en hypotheeken*, Antwerpen, Maklu, 2005, 620, nr. 666; H. DE PAGE en R. DEKKERS, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VII, Brussel, Bruylant, 1957, 617, nr. 691; E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, Kluwer, 2006, 471, nr. 679 (kritisch); L. GUILLIQUARD, *Traité des privilèges & hypothèques*, Parijs, Pedone, 1898, 473, nr. 1000; F. LÉPINOIS, *Traité théorique et pratique de la transcription, des privilèges et des hypothèques*, IV, Luik, Godenne, 1897, 6-19, nr. 1437.

art. 2148 CC) (28). Het spreekt voor zich dat zulks niet mogelijk is voor een omvangrijke groep van obligatiehouders die op het moment van de vestiging mogelijks nog niet gekend zijn (29).

19. In de praktijk werd dat probleem opgelost door een pragmatische en flexibele toepassing van die regels en deed men een beroep op de figuur van zaakwaarneming. Een zaakwaarnemer aanvaardde de hypotheek voor rekening van de obligatiehouders en liet de hypotheek op zijn naam inschrijven. Die oplossing vond goedkeuring in de Belgische en Franse rechtspraak en rechtsleer (30). In een principiële arrest van 1897 oordeelde de Franse Cour de cassation dat een hypotheek door een zaakwaarnemer aanvaard en ingeschreven kon worden voor rekening van een groep van obligatiehouders (31). In de rechtspraak en rechtsleer werd benadrukt dat de doelstellingen van de hypothecaire publiciteit namelijk ook vervuld kunnen worden door de inschrijving van een zaakwaarnemer voor rekening van de obligatiehouders (32).

20. Terwijl sommigen in dat kader “*l’ingéniosité de la pratique unie à la souplesse de la doctrine*” (33) roemden, plaatsten verschillende auteurs

(28) K. BYTTEBIER, *Voorrechten en hypotheeken*, op. cit., 177-179, nrs. 141-142; H. DE PAGE en R. DEKKERS, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VII, Brussel, Bruylant, 1957, 672-673, nr. 738; E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, op. cit., 484, nr. 705; F. LÉPINOIS, *Traité théorique et pratique de la transcription, des privilèges et des hypothèques*, op. cit., 207-208, nr. 1588; E. MARTOU, *Des Privilèges et hypothèques*, III, Brussel, Decq, 1857, 149-150, nr. 1050.

(29) C. HOUPIN en H. BOSVIEUX, *Traité général théorique et pratique des sociétés civiles et commerciales*, I, Parijs, Sirey, 1925, 376, nr. 498; P. PIC, *Traité général théorique et pratique de droit commercial: des sociétés commerciales*, Parijs, Rousseau, 1924, 352, nr. 1675; R. ROUSSEAU, *Traité théorique et pratique des sociétés commerciales*, Parijs, Rousseau, 1921, 464-465, nr. 1395; E. WAHL, “Des emprunts contractés par les sociétés au moyen d’une émission de titres hypothécaires négociables (I)”, *J.soc.* 1898, (193) 195, nr. 2. Zie voor Nederland: A. VAN HALL, *Trust*, Amsterdam, J.H. de Bussy, 1896 5; C. JANSEN, *De negentiende-eeuwse wortels van het moderne zekerheidsrecht*, Deventer, Willink, 1999, 26-27.

(30) Rb. Brussel 25 november 1904, *Pas.* 1905, III, 103; Aix 8 april 1878, *S* 1879, II, 313; P. BRANDEIS, *De la protection des obligataires dans les sociétés commerciales*, Parijs, Larose et Forcel, 1900, 83; G. DE CASTERAN, “De l’hypothèque constitué au profit d’obligations au porteur”, *Rev.soc.* 1895, (312) 312; P. GARNOT, *Des obligations hypothécaires au porteur en droit français*, Lyon, Association typographique, 1894, 104; A. GILLARD, *Étude sur la constitution de l’hypothèque conventionnelle*, Parijs, Rousseau, 1889, 611-612; C. HOUPIN en H. BOSVIEUX, *Traité général théorique et pratique des sociétés civiles et commerciales*, op. cit., 577, nr. 498; P. PIC, *Traité général théorique et pratique de droit commercial: des sociétés commerciales*, op. cit., 354, nr. 1676; R. ROUSSEAU, *Traité théorique et pratique des sociétés commerciales*, op. cit., 466, nr. 1397; E. WAHL, “Des emprunts contractés par les sociétés au moyen d’une émission de titres hypothécaires négociables (I)”, op. cit., (193) 206, nr. 11. Zie voor België (beschrijving van de situatie vóór 1913): J. CORBIAU, “Des moyens par lesquels les sociétés peuvent arriver à la création et à la représentation collective d’obligations hypothécaires”, *RPS* 1899, (68) 72-73; C. RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes*, Brussel, Pée, 1933, 392, nr. 1739; L. RYCX, *Traité juridique et pratique des sociétés anonymes*, Brussel, Van Fleteren, 1914, 126.

(31) Cass. civ. 20 oktober 1897, *S* 1897, I, 489, noot, *D* 1902, I, 49, noot L. SARRUT.

(32) Brussel 12 juli 1880, *Pas.* 1881, III, 145; Rb. Brussel 25 november 1904, *Pas.* 1905, III, 103.

(33) P. RAMADIER, “Rapport fait au nom de la Commission de législation civile et criminelle”, *J.soc.* 1932, (670) 689-690.

niettemin vraagtekens bij die werkwijze (34). In België beschouwde Resteau die werkwijze als “*subterfuges au sujet de la légalité desquels des doutes fort sérieux pouvaient être élevés*” (35). Corbiau bevestigde weliswaar de geldigheid van die werkwijze, maar gaf toe dat het ging om “*de moyens plus ou moins empiriques, aussi compliqués dans leur conception juridique que délicats dans leur emploi et qu’imparfaits dans leurs résultats*”. De auteur pleitte dan ook voor de invoering van een regeling met betrekking tot de hypothecaire verzekering van obligaties en de vertegenwoordiging van die obligatiehouders (36).

B. Regeling van hypothecaire obligaties

21. Met de wet van 15 mei 1913 hervormde de wetgever het Belgisch vennootschapsrecht (37). Eén van de speerpunten van die hervorming was de invoering van een wettelijk regime voor hypothecaire obligaties. De regeling van de uitgifte van hypothecaire obligaties door een NV werd neergelegd in drie artikelen: de artikelen 97-99 Vennootschapswet (art. 493-495 W.Venn.).

22. De regeling van de hypothecaire obligaties voorzag niet in een algemene vertegenwoordiger van de obligatiehouders, maar kwam op een andere wijze tegemoet aan de hogervermelde moeilijkheden. Ten eerste steunde de hypotheek niet op een overeenkomst tussen de hypotheekgever en de hypothecaire schuldeiser, maar gebeurde de vestiging door een eenzijdige wilsuiting van de hypotheekgever (38). Ten tweede werd de aanwijzing van de schuldeiser bij de hypothecaire inschrijving vervangen door die van de effecten die de gewaarborgde schuldvordering vertegenwoordigen. In de inschrijving kon men dus melding maken van het totale bedrag van de obligatielening en het aantal en het bedrag van iedere obligatie en datum van de beslissing tot emissie (39). Verder kon men de

(34) P. BRANDEIS, *De la protection des obligataires dans les sociétés commerciales*, op. cit., 1900, 89; P. GARNOT, *Des obligations hypothécaires au porteur en droit français*, op. cit., 141; C. HOUPIN en H. BOSVIEUX, *Traité général théorique et pratique des sociétés civiles et commerciales*, op. cit., 579-580, nr. 498; A. VAVASSEUR, noot onder Cass. civ. 20 oktober 1897, *J.soc.* 1898, (6) 6.

(35) C. RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes*, op. cit., 392, nr. 1739.

(36) J. CORBAU, “Des moyens par lesquels les sociétés peuvent arriver à la création et à la représentation collective d’obligations hypothécaires”, *RPS* 1899, (68) 76-77.

(37) BS 1 juni 1913, *Pasin.* 1913, 174.

(38) F. PASSELECO, *Les Nouvelles. Traité des sociétés commerciales*, Brussel, Larcier, 1934, 445, nr. 3069; G. POPPE, “Artikel 493 W.Venn.”, *OVV* 2000, 3, nr. 1; C. RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes*, op. cit., 393, nr. 1740; J. M. VAN HILLE, *Aandelen en obligaties*, Brussel, Bruylant, 1977, 198, nr. 434.

(39) C. RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes*, op. cit., 395, nr. 1740.

nummers van de obligaties, waarvan de terugbetaling door de hypotheek verzekerd wordt, opgeven (40).

23. Bij ontstentenis van een algemene vertegenwoordiger van de obligatiehouders voorzag artikel 494 Wetboek van Vennootschappen dat een eis tot doorhaling of vermindering van de hypotheek moest worden ingesteld tegen de gezamenlijke obligatiehouders, vertegenwoordigd door een gemachtigde aangesteld door de algemene vergadering van obligatiehouders (41). Daarnaast regelde artikel 495 Wetboek van Vennootschappen de aanstelling van een lasthebber die optrad voor de gezamenlijke obligatiehouders in de procedures tot zuivering of tot uitwinning van de bezwaarde goederen (42).

24. Die archaïsche regeling voor de hypothecaire obligaties was evenwel meer en meer in onbruik geraakt, zodat een hervorming zich opdroeg (43).

C. Wetboek Vennootschappen en Verenigingen

25. In het kader van de hervorming van het rechtspersonenrecht en de invoering van het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen (WVV) werd ook de regeling m.b.t. obligaties grondig gemoderniseerd. Die nieuwe regeling laat meer flexibiliteit toe voor de partijen, biedt meer rechtszekerheid door het oplossen van enkele betwistingen en heeft enkele archaïsche regels van zich afgeschud. Van de hervorming werd ook gebruikgemaakt om de regeling inzake hypothecaire obligaties af te schaffen en te vervangen door een meer algemene regeling. Het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen regelt de obligatielening door een BV (art. 5:50-5:52 WVV), een CV (art. 6:47-6:49 WVV) en een NV (art. 7:62-7:64 WVV) (44).

(40) F. PASSELECO, *Les Nouvelles. Traité des sociétés commerciales*, op. cit., 446, nr. 3072; G. POPPE, "Artikel 493 W.Venn.", *OVV* 2000, (1) 5, nr. 3; L. RYCK, *Traité juridique et pratique des sociétés anonymes*, op. cit., 128; P. WAUWERMANS, *Manuel pratique des sociétés anonymes*, Brussel, Bruylant, 1933, 537-538, nr. 869.

(41) J. M. VAN HILLE, *Aandelen en obligaties*, op. cit., 201-203.

(42) *Ibid.*, 204-205.

(43) D. BRULOOT en K. MARESCAU, "Algemene kenmerken, classificatie en IPR", op. cit., (9) 26, nr. 57.

(44) Zie voor een overzicht: D. BALLEGEER, A. S. VANKEMMELBEKE en M. A. DESLANDES, "Een nieuw tijdperk voor obligaties onder het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen", *TBH* 2018, 1106-1120; I. PEETERS en M. RAES, "Obligaties in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen: uniformisering, vereenvoudiging en vernieuwing", *BFR* 2020, 30-41; I. PEETERS en S. JONCKHEERE, "De impact van het WVV op de financiering van ondernemingen via obligaties", in *De impact van het nieuwe vennootschapsrecht op de governance van financiële instellingen en op financiële transacties*, Gent, Larcier, 2020, 269-289.

26. Eén van de belangrijkste innovaties is de wettelijke verankering van de vertegenwoordiging van obligatiehouders (art. 5:51, 6:48 en 7:63 WvV). Die vertegenwoordiger kan op permanente wijze de belangen behartigen van de obligatiehouders en fungeren als aanpreekpunt van de vennootschap. Dat is met name van belang wanneer de obligatiehouders talrijk of internationaal verspreid zijn (45).

1) Aanstelling en vervanging

27. Krachtens artikel 7:63, § 1 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen kunnen één of meerdere vertegenwoordigers worden aangesteld in de uitgiftevoorwaarden of door een besluit van de algemene vergadering van obligatiehouders. Dat betekent dat wanneer er bij aanvang nog geen vertegenwoordiger was aangesteld, die *en cours de route* nog kan worden aangesteld. Voor die aanstelling volstaat een meerderheidsbeslissing door de algemene vergadering van obligatiehouders, zodat unanimititeit niet is vereist (46).

28. De vertegenwoordiger bewijst zijn bevoegdheid door de enkele voorlegging van een door een vertegenwoordiger van de vennootschap getekende tekst van de uitgiftevoorwaarden of van een kopie van de notulen van de algemene vergadering (art. 7:63, § 3 WvV). Bovendien wijkt de regeling uitdrukkelijk af van het traditionele kenbaarheidsvereiste. De vertegenwoordiger kan namelijk optreden voor de obligatiehouders “*zonder de identiteit van deze laatste bekend te maken*” (art. 7:63, § 1, *in fine* WvV). Het volstaat dat hij zijn bevoegdheid op de hierboven vermelde wijze kenbaar maakt.

29. De algemene vergadering van obligatiehouders kan te allen tijde de vertegenwoordiger herroepen, op voorwaarde dat zij tegelijkertijd één of meer nieuwe vertegenwoordigers aanstelt (art. 7:63, § 3, tweede lid WvV). Die voorwaarde is noodzakelijk om continuïteit te garanderen. Dat is met name van belang wanneer de vertegenwoordiger optreedt als zekerheidsagent en hij zekerheidsrechten voor de obligatiehouders beheert.

(45) MvT, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen en houdende diverse bepalingen (deel I), *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3119/001, 214.

(46) I. PEETERS en M. RAES, “Obligaties in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen: uniformisering, vereenvoudiging en vernieuwing”, *op. cit.*, (30) 35-36, nr. 31; I. PEETERS en S. JONCKHEERE, “De impact van het WvV op de financiering van ondernemingen via obligaties”, *op. cit.*, (269) 280, nr. 26.

2) Opdracht en toepassingsgebied

30. De vertegenwoordiger kan *grosso modo* twee soorten opdrachten uitvoeren: een algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid en een bijzondere bevoegdheid als zekerheidsagent.

a) Algemene vertegenwoordiger

31. In de eerste plaats kan de vertegenwoordiger een algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid hebben. Krachtens artikel 7:63, § 1 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen kan de vertegenwoordiger de obligatiehouders verbinden jegens derden, binnen de grenzen van artikelen 1984-2010 Burgerlijk Wetboek (*i.e.* de regels inzake lastgeving). Die regels zijn dus van toepassing, tenzij het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen of andere bijzondere bepalingen, of de uitgiftevoorwaarden of aanstellingsbeslissing daarvan afwijken. Die bevoegdheden worden in de uitgiftevoorwaarden of in de beslissing van de algemene vergadering van obligatiehouders vastgelegd. Krachtens het beginsel van de contractvrijheid (art. 1134 BW) kunnen de partijen de omvang van die vertegenwoordigingsbevoegdheid in beginsel vrij invullen. Zo kan de vertegenwoordiger de bevoegdheid hebben om voor rekening van de obligatiehouders te onderhandelen en in te stemmen met een wijziging van de uitgiftevoorwaarden (47).

32. De uitdrukkelijke verankering van een algemene vertegenwoordiger met ruime bevoegdheden om de obligatiehouders te verbinden, is een belangrijke modernisering. Tot voor kort was het namelijk betwist of een vertegenwoordiger van de obligatiehouders de bevoegdheid kon hebben om de obligatievoorwaarden m.b.t. aangelegenheden waarvoor de algemene vergadering van obligatiehouders bevoegd is op bindende wijze voor alle obligatiehouders te wijzigen. Volgens sommige auteurs zou dat namelijk de dwingende regeling m.b.t. de algemene vergadering van obligatiehouders ondermijnen (48). Die mogelijkheid wordt nu duidelijk opgenomen in de wet (49).

(47) MvT, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen en houdende diverse bepalingen (deel I), *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3119/001, 214.

(48) P. HAINAUT-HAMENDE en G. RAUCQ, "La société anonyme. Première partie. Constitution et fonctionnement", *Rép. not.*, XII, nr. 307. Zie ook: C. RESTEAU, A. BENOÎT-MOURY en A. GRÉGOIRE, *Traité des Sociétés Anonymes*, III, Brussel, Swinnen, 1985, 412, nr. 1724.

(49) D. BALLEGEER, A. S. VANKEMMELBEKE en M. A. DESLANDES, "Een nieuw tijdperk voor obligaties onder het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen", *TBH* 2018, (1106) 1012; D. BRULOOT en K. MARESCAU, "Inhoudelijke wijzigingen specifiek relevant voor de obligatielening", *op. cit.*, (647) 651, nr. 1472; I. PEETERS en

33. Artikel 7:63, § 1 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen verduidelijkt verder dat de vertegenwoordiger de obligatiehouders kan vertegenwoordigen in insolventieprocedures, bij beslag of bij andere gevallen van samenloop. Ook in die procedures treedt de vertegenwoordiger op voor rekening van de obligatiehouders, zonder de identiteit van de obligatiehouders bekend te moeten maken. Hoewel dat alleen vermeld wordt in het kader van insolventieprocedures, beslag of andere gevallen van samenloop, geldt in het algemeen dat de vertegenwoordiger de identiteit van de obligatiehouders niet bekend hoeft te maken, wanneer hij voor hun rekening in rechte optreedt. De vermelde procedures zijn louter voorbeelden.

34. Met de verduidelijking in artikel 7:63, § 1 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen dat de vertegenwoordiger in een procedure niet de identiteit van de obligatiehouders bekend hoeft te maken, komt de wetgever tegemoet aan een probleem van procedurele aard. In geval van vertegenwoordiging in rechte moet de formele procespartij in beginsel immers diegene voor wiens rekening zij optreedt, *i.e.* de materiële procespartij, identificeren. Voor een omvangrijke en internationaal verspreide groep van obligatiehouders is dat een schier onmogelijke verplichting (50).

35. Die identificatieverplichting wordt meestal in verband gebracht met het adagium “*nul ne plaide par procureur*”. Dat adagium heeft in het Belgische recht evenwel geen enkele normatieve kracht en geldt niet als algemeen rechtsbeginsel (51). De principiële verplichting om de materiële procespartij in de gedinginleidende akte en andere processtukken te identificeren vloeit bijgevolg louter voort uit bepaalde wettelijke bepalingen (52). Zo bepaalt artikel 702, 1° Gerechtelijk Wetboek voor de dagvaarding dat deze “*de naam, de voornaam en de woonplaats van de eiser en, in voorkomend geval, zijn rijksregister- of ondernemingsnummer*” moet vermelden (53). Dat impliceert niet alleen een vermelding van de gegevens

M. RAES, “Obligaties in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen: uniformisering, vereenvoudiging en vernieuwing”, *op. cit.*, (30) 36, nr. 33.

(50) C. RESTEAU *e.a.*, *Traité des Sociétés Anonymes*, *op. cit.*, 412, nr. 1724.

(51) Cass. 28 september 1984, AR 4244, *Arr.Cass.* 1984-85, 165, noot G.D.H., *Bull.* 1985, 141, *Pas.* 1985, I, 141, noot G.D.H.

(52) Art. 43 Ger.W. (exploot van betekening), art. 1026 Ger.W. (eenzijdig verzoekschrift), art. 1034ter Ger.W. (verzoekschrift op tegenspraak), art. 1057 Ger.W. (akte van hoger beroep). Zie ook art. 816 Ger.W. (hervatting van geding), art. 743 Ger.W. (conclusies).

(53) Volgens art. 43, 2° Ger.W. moet het exploit van betekening ook “de naam, de voornaam, de woonplaats en, in voorkomend geval, het gerechtelijk elektronisch adres of het adres van elektronische woonst-keuze, de hoedanigheid en de inschrijving in de Kruispuntbank van ondernemingen van de persoon op wiens verzoek het exploit wordt betekend” vermelden.

van de formele procespartij, maar ook de identificatie van de materiële procespartij (54). Die verplichting is evenwel in verval en onderhevig aan verschillende nuances en uitzonderingen (55). Artikel 7:63, § 1, *in fine* Wetboek Vennootschappen en Verenigingen vormt bijgevolg een nieuwe bres in de dam van de procedurele identificatieplicht.

b) Bijzondere vertegenwoordiger m.b.t. zekerheidsrechten: zekerheidsagent

36. Naast die algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid kan de vertegenwoordiger ook bevoegdheden als zekerheidsagent krijgen (56). Krachtens artikel 7:63, § 2 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen kan de vertegenwoordiger namelijk ook optreden voor rekening van de obligatiehouders als begunstigden van voorrechten of zekerheden gevestigd tot waarborg van de obligatielening. In dat kader kan de vertegenwoordiger vergaande bevoegdheden uitoefenen. Hij kan namelijk alle bevoegdheden uitoefenen van de obligatiehouders voor wiens rekening hij optreedt.

37. Die bepaling is schatplichtig aan de regeling van de zekerheidsagent in artikel 5 Wet Financiële Zekerheden (WFZ) (57) en artikel 3 Pandwet (58). In tegenstelling tot in die regelingen, wordt het toepassingsgebied hier niet beperkt tot specifieke zekerheden, maar geldt de regeling voor alle zekerheden “*tot waarborg van de obligatielening*”. Dat betekent dat de aanstelling van een zekerheidsagent niet beperkt is tot bepaalde zekerheidsrechten, maar geldt voor alle zekerheidsrechten die strekken tot verzekering van een obligatielening. Vooral de mogelijkheid dat een hypotheek voortaan door een zekerheidsagent aanvaard, beheerd

(54) K. BROECKX, “Vertegenwoordiging in rechte en naamlening in het geding”, *RW* 1994-95, (248) 249-250, nrs. 16-19; S. SOBRIE, *Procederen qualitate qua*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 238, nr. 243. Volgens Storme heeft art. 702 Ger.W. slechts betrekking op de identificatie van de formele procespartij. Niettemin erkent de auteur dat uit de vereiste vermelding van de “hoedanigheid” in het exploit van betekening (art. 43, 2° Ger.W.) een principiële verplichting om de materiële procespartij te identificeren volgt: M. E. STORME, “Rechtsoptvolgning onder bijzondere titel tijdens het burgerlijk geding in België en Nederland”, *RW* 1993-94, (169) 176-177.

(55) K. BROECKX, “Vertegenwoordiging in rechte en naamlening in het geding”, *op. cit.*, (248) 250, nr. 19. Zie uitgebreid: S. SOBRIE, *Procederen qualitate qua*, *op. cit.*, 240 e.v. Een belangrijke nuance wordt gevormd door de sanctie, *i.e.* de relatieve nietigheid van het processtuk, waardoor de dekkingsgronden van art. 860 e.v. Ger.W. van toepassing zijn: aantonen belangenschade (art. 861 Ger.W.), opwerpen *in limine litis* (art. 864 Ger.W.).

(56) I. PEETERS en M. RAES, “Obligaties in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen: uniformisering, vereenvoudiging en vernieuwing”, *op. cit.*, (30) 36-37, nr. 34.

(57) I. PEETERS en K. CHRISTIAENS, “De Wet Financiële Zekerheden. Een stap te ver of de aanloop naar een totaal vernieuwd zekerhedenrecht”, *op. cit.*, (170) 205, nr. 144; V. SAGAERT en H. SEELDRAYERS, “De Wet Financiële Zekerheden”, *op. cit.*, (1521) 1527, nr. 20.

(58) Zie daarover: S. VAN LOOCK, “De security agent in de nieuwe Pandwet”, *op. cit.*, 337-355.

en uitgewonnen kan worden, is een belangrijke uitbreiding ten opzichte van die bestaande regelingen inzake de zekerheidsagent. Het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen, noch de memorie van toelichting verschaft evenwel meer informatie over hoe het optreden van de zekerheidsagent in overeenstemming gebracht wordt met de vereisten van de hypothecaire publiciteit. In de mate dat de zekerheidsagent bij de vestiging “in eigen naam” handelt, kan men afleiden dat de zekerheidsagent als vertegenwoordiger van de obligatiehouders kan optreden in de hypotheekakte zonder die *nominatim* te vermelden. Ook de hypothecaire inschrijving wordt genomen ten name van de zekerheidsagent *qualitate qua*. Dat is de betekenis van de het zogenaamde optreden “eigen naam” door de zekerheidsagent. Hetzelfde geldt voor het registerpand, waar de registratie ook ten name van de zekerheidsagent gebeurt (art. 30, § 1, 1° Pandwet) (59).

38. De algemene omschrijving van de opdracht van de zekerheidsagent in artikel 7:63, § 2 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen is duidelijk gebaseerd op de regeling van de zekerheidsagent in artikel 5 Wet Financiële Zekerheden en artikel 3 Pandwet. De zekerheidsagent kan namelijk alle bevoegdheden uitoefenen van de obligatiehouders. Hij kan dus niet alleen optreden bij de vestiging van de zekerheidsrechten, maar ook alle noodzakelijke handelingen stellen voor hun registratie, beheer en realisatie. Hoewel artikel 7:63, § 2 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen dat niet uitdrukkelijk vermeldt, hoeft de zekerheidsagent bij zijn optreden evenmin de identiteit van de obligatiehouders bekend te maken. In dat verband volstaat de voorlegging van een tekst van de uitgiftevoorwaarden die ondertekend is door een vertegenwoordiger van de vennootschap of van een kopie van de notulen van de algemene vergadering die de zekerheidsagent benoemd heeft (art. 7:63, § 3, eerste lid WVV).

39. De rechten van de begunstigde obligatiehouders zijn op gelijkwaardige wijze beschermd als in artikel 5 Wet Financiële Zekerheden en artikel 3 Pandwet. Artikel 7:63, § 2 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen bepaalt namelijk dat alle rechten die uit de vertegenwoordiging voortvloeien (*i.e.* in de eerste plaats de zekerheidsrechten en de opbrengst van de realisatie ervan), behoren tot het vermogen van de obligatiehouders. Bovendien zijn de vertegenwoordiging en de handelingen die door de vertegenwoordiger worden gesteld tegenwerpelijk aan derden, en met name aan de persoonlijke schuldeisers van de vertegenwoordiger. Op die

(59) S. VAN LOOK, “De security agent in de nieuwe Pandwet”, *op. cit.*, (337) 349, nr. 22.

manier zijn de rechten van de obligatiehouders beschermd in geval van insolventie van de vertegenwoordiger⁽⁶⁰⁾.

3) Kwalificatie als bepaalde vertegenwoordiging

40. In de tekst van artikel 7:63 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen wordt het optreden van de vertegenwoordiger/zekerheidsagent niet uitdrukkelijk gekwalificeerd⁽⁶¹⁾. Wel bevat de regeling verschillende aanknopingspunten om te argumenteren dat het gaat om onmiddellijke vertegenwoordiging en meer bepaald om de hierboven beschreven bepaalde vertegenwoordiging.

41. Artikel 7:63, § 1 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen verwijst uitdrukkelijk naar de regels van lastgeving waar het stelt dat de vertegenwoordiger alle obligatiehouders kan verbinden “binnen de grenzen van de artikelen 1984 en 2010 van het Burgerlijk Wetboek”. Op die wijze worden de gehele regels van lastgeving van toepassing verklaard op de vertegenwoordiging van obligatiehouders. Dat betekent dat er rechtstreekse verbintenissenrechtelijke en goederenrechtelijke verhoudingen ontstaan tussen de obligatiehouders en de schuldenaar/vennootschap, wat ook bevestigd wordt in artikel 7:63, § 2 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen. Zo geeft de memorie van toelichting als voorbeeld dat de “vertegenwoordiger zelf voor rekening van de obligatiehouders [kan] instemmen met de door de vennootschap voorgestelde wijzigingen aan de uitgiftevoorwaarden”. De vertegenwoordiger kan dus de bevoegdheid hebben om de contractuele positie van de obligatiehouders te wijzigen. In dat kader blijft de vertegenwoordiger “transparant” en wordt hij geen partij bij de rechtshandelingen die hij voor rekening van de obligatiehouders verricht.

42. Uit de vermelding in artikel 7:63 Wetboek Vennootschappen en Verenigingen dat de vertegenwoordiger optreedt “in eigen naam”, maar voor rekening van de obligatiehouders, zou men evenwel kunnen afleiden dat het om middellijke vertegenwoordiging zou gaan. Die opvatting kan evenwel niet gevolgd worden. Zoals hierboven reeds is vastgesteld, leidt het optreden van de vertegenwoordiger tot rechtstreekse verbintenissenrechtelijke en goederenrechtelijke gevolgen ontstaan tussen de obligatiehouders en de vennootschap, zodat het gaat om onmiddellijke

⁽⁶⁰⁾ I. PEETERS en M. RAES, “Obligaties in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen: uniformisering, vereenvoudiging en vernieuwing”, *op. cit.*, (30) 37, nr. 37.

⁽⁶¹⁾ I. PEETERS en S. JONCKHEERE, “De impact van het WVV op de financiering van ondernemingen via obligaties”, *op. cit.*, (269) 280, nr. 27.

vertegenwoordiging. Het handelen “in eigen naam” door de vertegenwoordiger heeft in dat kader dus een bijzondere en beperkte betekenis en betekent niet dat de zekerheidsagent zich persoonlijk verbindt. Bij proceshandelingen strekt het “in eigen naam” handelen bijvoorbeeld er louter toe dat niet alle obligatiehouders *nominatim* vermeld hoeven te worden in de procedure (62). Op gelijkaardige wijze betekent “in eigen naam” voor wat de zekerheidsrechten betreft dat de vertegenwoordiger als (formeel) zekerheidsgerechtigde optreedt in de zekerheidsovereenkomsten en bij de vereiste publiciteit. Het is m.a.w. de zekerheidsagent die de inschrijving neemt van het zekerheidsrecht ter verzekering van obligaties. In de memorie van toelichting wordt, in antwoord op een opmerking van de Raad van State die verwees naar middellijke vertegenwoordiging, zelfs uitdrukkelijk gesteld dat het daarbij handelt om “bepaalbare vertegenwoordiging” (63).

III. CONCLUSIE

43. De invoering van de vertegenwoordiger van obligatiehouders in het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen betekent niet alleen een belangrijke en welkome modernisering van de regeling inzake obligaties. Meer algemeen vormt het een duidelijke wettelijke toepassing van de figuur van de bepaalbare vertegenwoordiging. Dit toont aan dat er ook sprake kan zijn van onmiddellijke vertegenwoordiging, zelfs wanneer de vertegenwoordiger de identiteit van de vertegenwoordiger(s) niet *nominatim* vermeldt bij het stellen van de rechtshandeling.

44. Verder zorgt de uitbreiding van het regime van de zekerheidsagent naar alle zekerheidsrechten die een obligatielening verzekeren ervoor dat de zekerheidsagent nu erkend is voor alle zakelijke zekerheidsrechten, behalve voor hypotheek die geen obligatielening verzekeren. Bijgevolg ligt de weg nu open om het regime van de zekerheidsagent te veralgemenen voor de hypotheek (64).

45. Bovendien biedt die wettelijke toepassing van de bepaalbare vertegenwoordiging interessante perspectieven voor het gemeen verbintenissenrecht en met name voor meerpartijovereenkomsten. Niets

(62) Zie: P. A. FORIERS, “Aspects des contrats multipartites et droit positif belge”, *op. cit.*, (167) 187, nr. 34.

(63) MvT, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen en houdende diverse bepalingen (deel I), *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3119/001, 215.

(64) In die zin ook: I. PEETERS en M. RAES, “Obligaties in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen: uniformisering, vereenvoudiging en vernieuwing”, *op. cit.*, (30) 31, nr. 10.

verhindert immers om de toepassing van de bepaalbare vertegenwoordiging uit te breiden naar (meerpartijen)overeenkomsten waar die vorm van vertegenwoordiging van nut kan zijn. Dat is met name het geval voor meerpartijenovereenkomsten waar coördinatie door een leidende partij is vereist. Op die manier blijkt eens te meer dat het financieel recht vaak kan fungeren als een beloftevol laboratorium waarvan de experimenten hun nut kunnen bewijzen voor het ganse privaatrecht⁽⁶⁵⁾.

(65) H. DE VAUPLANE, "La fiducie avant la fiducie: le cas du droit bancaire et financier", *JCP E* 2007, afl. 36, (8) 8, nr. 1.